

Fra brevsamlingsstedet i Harritslev

- barndoms minder fra Postgården omkring århundredskiftet

af Anders Sørensen

Noget af det, jeg synes, jeg mindes tydeligst fra min første barndom, vedrører postvæsenet. Vi havde jo i mit hjem brevsamlingssted, og gården blev derfor kaldt Postgården, selv om dens officielle navn var Vester Vanggaard.

Der gik to postruter ud fra os. En til Nr. Harritslev og en del af Vennebjerg; den hed Hvidevold-ruten. Den anden gik til Sdr. Harritslev og Sejlstrupgård og hed Sejlstrup-ruten.

Postsagerne kom fra Hjørring med postvognen »Hjørring-Løkken«, en stor gul lukket karosse, og kusken var i rød kappe. Det var som om, det var en finere tur den til Løkken frem for de andre kørende postruter, der udgik fra Hjørring; der var for eksempel Hjørring-Lønstrup ruten, Hjørring-

Hirtshals ruten, Hjørring-Retholt ruten og Hjørring-Rakkeby ruten. Det var alt sammen åbne vogne, der var sortmalede, og kusken var også i sort kappe. Men vor postvogn var altså lukket gul, og kusken var i rød kappe.

Der gik to ture hver vej, og vi skulle op til vejen (det var ca. et halvt hundrede favne), hver gang posten kom for at bytte tasken, samt tage sækken med pakker med hjem, hvis der da var nogen. Det var jo ikke så mange pakker, folk sendte dengang. I tasken var breve, blade og aviser. Postvognen kom som sagt fire gange om dagen, to gange fra Hjørring og to gange den anden vej. Første gang var om morgenen kl. 8.00, så kom han fra Løkken, og havde næsten ingenting i tasken, bare nogle enkelte

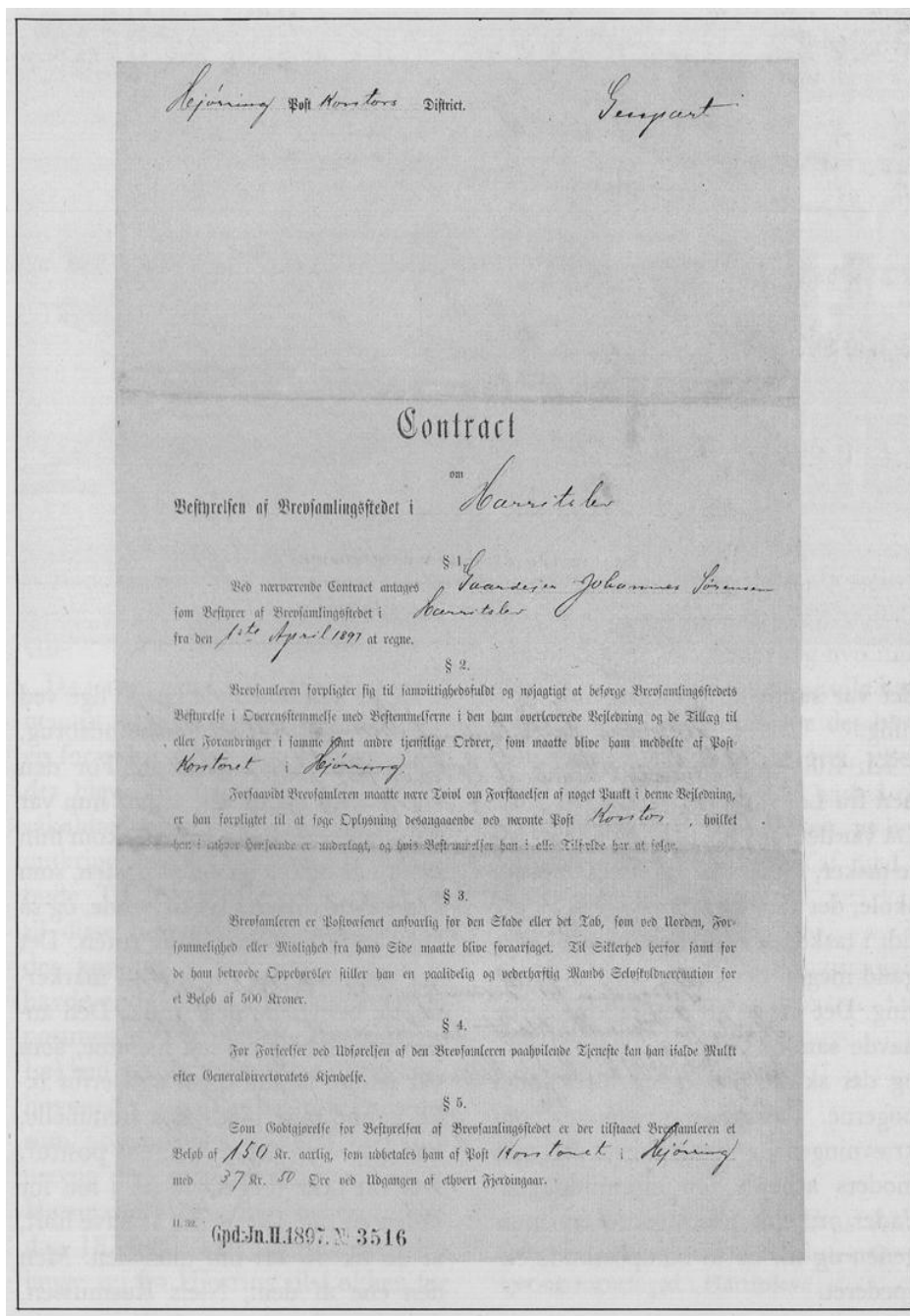
breve fra Løkken. Det var ikke altid, der var noget med, selv om folk vist var mere til at skrive dengang. Der var jo ikke nogen telefon, det vil sige der var telefon i Hjørring, op mod et hundrede abonnenter. Der var også en telefoncentral i Sdr. Harritslev med følgende abonnenter: Sejlstrupgård, Aastrup, Ø. Vanggaard, Overklit, Nr. Harritslev Teglværk, Løkken Vejkro, Gølstrup Teglværk, en konsortium-telefon hos høkeren i Rakkeby, og en lignende i Smidstrup, det var alt. Det var heller ikke fordi, det var så dyrt at sende et brev dengang. Helt op til 1920 kostede et brev 10 øre og et kort 5 øre, og det var det, de kaldte landsporto. Lokalporto var 5 øre for et brev og 3 øre for et kort.

Kl. 1.00 om middagen kom så den første vogn fra Hjørring. Med den

Fig. 1. Brevsamlingsstedet i Harritslev havde til huse på Vester Vanggaard, nu kaldet Postgården, der er beliggende ved Hjørring-Løkken landevejen, 7 km fra Hjørring.

Til højre ses første side af kontrakten mellem Hjørring Postkontor og Anders Sørensens far, Johannes Sørensens, om bestyrelsen af brev-samlingsstedet i Harritslev. Kontrakten er fra 1897, og den årlige betaling er 150 kr. På de følgende sider i kontrakten er indføjjet forhøjelser af betalingen. I 1910, der er sidste regulering i kontrakten, var betalingen steget til 420 kr. om året, heraf 60 kr. som godtgørelse for nattjeneste.

kom særlige breve og blade fra København; det var alt, hvad der var kommet med morgentoget. Af ugeblade var der især to der var dominerende, »Ugens Nyheder« og »Illustreret Familie Journal«, og af dem var »Ugens Nyheder« det mest udbredte. Det indeholdt foruden en del nyhedsstof en stærkt religiøs artikel - en slags søndagsprædiken, et par fortsatte fortællinger, den ene var en rigtig vammelsød kærlighedsroman, og den anden en bloddryppende røverhistorie, et par vittigheder, som var meget flade, og et fikserbillede. Det fikserbillede kan jeg huske, der var mange ældre koner, der var optaget af. De snakkede og diskuterede meget, når de kom sammen. »Har du set, hvor røveren er i fikserbilledet?« »Ja, han sidder da oppe i træet«. Ja,

Fig. 2. Postdagvognen »Hjørring-Løkken« foran Løkken Postkontor omkring århundredskiftet. På bukken sidder postkontrahent fra 1898 til 1918, Niels Jacobsen, Hjørring. Til venstre står postmester Jørgensen, Løkken, med sin datter, og foran står postbud Th. Jensen, Løkken.

det var sandelig åndsberigende læsning.

Kl. 4.00 eftermiddag kom så vognen fra Løkken efter middagsposten. Da var det min tur til at gå op og bytte tasker, for så var jeg jo kommet fra skole; det var det samme igen: Meget lidt i tasken fra Løkken, men til gengæld meget, der skulle med til Hjørring. Det var jo alt det, landposterne havde samlet sammen i dagens løb, og det skulle ordnes og føres ind i bøgerne. Pakkepostanvisninger, opkrævninger og pengebreve var min moders arbejde om eftermiddagen. Fader ordnede postsagerne om morgenen og fik de to landpostbude ekspederet.

De to landpostbude boede lige ved gården; de havde husmandsbrug, som deres koner passede. For den ene af dem gjaldt det, at når hun var færdig med at fodre køerne, kom hun hen til os og tog en del af posten, som han havde sorteret fra til hende, og så besørgede hun en del af ruten. Det var især, når der var travlt i markerne, de benyttede den trafik. Den anden post havde en søn hjemme, som var lettere handicappet og derfor ikke kunne tage plads hos fremmede, han gik så en del af faderens posttur. Det var ikke meget, de fik i løn for sådan en tur, jeg mener at have hørt, at de fik 30 kr. om måneden. Men den ene af dem, Niels Rasmussen,

sagde, da han fik turen, »se nu er vi ikke fattige længere«.

I 1901 blev det bestemt, at vi også skulle hente posttasken om natten kl. 12.00. Denne nattjeneste blev betalt med 25 kr. om året, og det var jo en stor ulejlighed at skulle vågne midt om natten og op af fjerene og op i kulden om vinteren og op til vejen efter posttasken, men posten havde et signalhorn, han blæste i. Han begyndte at blæse ca. 100 m før han nåede gården. I begyndelsen blev nattevagten delt således, at min far havde en nat, min moder en, og en pige, som havde tjent hos os i mange år, havde en af vagterne. Men i 1910 blev min moder syg, og da jeg var en

stor knægt på 10-11 år, så mente mine forældre, at jeg nok kunne tage en vagt. For at jeg ikke skulle falde i søvn, skulle min bedstemor, som boede hos os, våge sammen med mig.

Disse vågenætter står i min erindring som nogle af mine kæreste barndoms minder. For at holde mig vågen fortalte bedstemor erindringer fra sin barndom og fra sin ungdom. Hun fortalte om sin skolegang hos den gamle fordrukne lærer Gaarestrup i Skallerup, og hun fortalte om, hvordan hendes fader, der var sognefoged, samlede alle våbenføre mænd i Skallerup, for at de kunne modstå de Rendsborg slaver, som der gik rygter om, at tyskerne havde sluppet løs, for at de skulle drage nordpå og med mord, brand og sabotage skade Danmark, som dengang i 1848-49-50 var i krig med Tyskland. Alle folkene var bevæbnede med forke og leer, der var sat på lange stænger. Min oldefar red til Hjørring for at få nærmere ordre til, hvordan de skulle forholde sig, og da han kom tilbage, råbte han i porten til de forsamlede Skallerup folk: »Giv jer til tåls folkens, det er løgn det hele«. Så smed folkene deres våben og gik hjem, men våbnene blev lagt op på bjælkerne i porten, og der lå de så længe bedstemor var hjemme. Nu er de vist oppe på museet i Hjørring.

Noget af det, jeg helst ville høre hende fortælle om, var da bedstefar var med i krigen i 1864, og hvordan

hun hver onsdag gik til Hjørring, for på postkontoret at høre om der var brev fra bedstefar. Brevene fra soldaterne kom altid om onsdagen. Når der så var brev, stod hun altid inde på kontoret og læste det, og der var en ung mand, som altid var meget nysgerrig efter at høre, hvordan det stod til, hvordan hendes mand havde det, og om der havde stået slag o.s.v., og de blev gode venner, og det varede hele livet. Han blev først postmester i Løkken og siden i Nørre Sundby.

Dette posthusbekendtskab var medvirkende til, at der blev oprettet et brevsamlingssted på Vester Vanggaard, hvad følgende lille episode vil vise:

Da jernbanen i 1871 blev ført igennem til Frederikshavn, skete der også en forandring i postomdelingen, idet der blev oprettet små postkontorer, såkaldte brevsamlingssteder rundt omkring, hvorfra der udgik landpostbude. Til at befordre posten med ud til disse brevsamlingssteder oprettedes kørende postruter; en af disse havde endestation i Løkken med en postmester. Og mellem Hjørring og Løkken skulle der være to brevsamlingssteder, og til at bestride embedet som postmester i Løkken blev udnævnt den unge postekspedient E. Hartmann i Hjørring, og en vinterdag 1875 gik han på sine ben den lange vej fra Hjørring til Løkken for at finde en passende lejlighed, hvor postkontoret

kunne have til huse. På hjemvejen blev han imidlertid overrasket af en forrygende snestorm, og da han nåede ud for min bedstefars gård, var han så udmattet, at han ikke kunne gå længere. Han gik derfor ind på gården og bankede på og spurgte, om ikke bedstefar ville køre ham til Hjørring. Men min bedstefar sagde: »Nej, det er ikke et vejr at jage øgene ud i«, men bedstemor, der også havde rejst sig, sagde: »Jo, det skal du, for den unge mand var så flink til at spørge til dig, medens du var henne (d.v.s. i krigen)«, og så kørte bedstefar ham til Hjørring. På turen fortalte han, at der skulle opføres et brevsamlingssted i HARRITSLEV, og hvis min bedstefar ville have det, så skulle han gøre, hvad han kunne, for det blev lønnet med 120 kr. om året, eller hvad en murer i dag skal have i timen, men man må huske på, at det var mere, end han skulle af med i rentepenge.

NOTE

Anders Sørensen. Født 5/4 1899 på Vester Vanggaard (Postgården) i HARRITSLEV. Gårdejer og sognefoged i HARRITSLEV.